

ΓΕΝΙΚΟ ΛΥΚΕΙΟ

ΕΚΦΡΑΣΗ ΕΚΘΕΣΗ

ΤΕΥΧΟΣ Β΄

Έκφραση Έκθεση

για το γενικό λύκειο
αναθεωρημένη έκδοση

β' τεύχος

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΑΡΧΙΚΗΣ ΕΚΔΟΣΗΣ

Συγγραφική Ομάδα Πρώτης Αναθεώρησης:

ΧΡΙΣΤΟΣ Α. ΤΣΟΛΑΚΗΣ

Καθηγητής του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης

ΚΥΡΙΑΚΗ ΑΔΑΛΟΓΟΥ

Δρ. Φιλολογίας, Σχολική Σύμβουλος

ΑΒΡΑ ΑΥΔΗ

Φιλολόγος, Καθηγήτρια Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης

ΕΛΕΝΗ ΛΟΠΠΑ

Δρ. Φιλολογίας, Σχολική Σύμβουλος

ΔΙΟΝΥΣΗΣ ΤΑΝΗΣ

Φιλολόγος, π. Σχολικός Σύμβουλος

Υπεύθυνος για το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο:

ΧΡΙΣΤΙΝΑ ΑΡΓΥΡΟΠΟΥΛΟΥ

Σύμβουλος

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΕΠΑΝΕΚΔΟΣΗΣ

Η επανέκδοση του παρόντος βιβλίου πραγματοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Τεχνολογίας Υπολογιστών & Εκδόσεων «Διόφαντος» μέσω ψηφιακής μακέτας, η οποία δημιουργήθηκε με χρηματοδότηση από το ΕΣΠΑ / ΕΠ «Εκπαίδευση & Διά Βίου Μάθηση» / Πράξη «ΣΤΗΡΙΖΩ».

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Οι αλλαγές που ενσωματώθηκαν στην παρούσα επανέκδοση έγιναν με βάση τις διορθώσεις του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου.

Έκφραση Έκθεση

για το γενικό λύκειο
αναθεωρημένη έκδοση

β' τεύχος

Συγγραφή:	Χρίστος Λ. Τσολάκης, Κυριακή Αδαλόγλου, Άβρα Αυδή, Ελένη Λόππα, Διονύσης Τάνης
Πρώτη αναθεώρηση:	Χρίστος Λ. Τσολάκης, Κυριακή Αδαλόγλου, Άβρα Αυδή, Ελένη Λόππα, Διονύσης Τάνης
Συντονισμός:	Χρίστος Λ. Τσολάκης

Η συγγραφή και η επιμέλεια του βιβλίου πραγματοποιήθηκε
υπό την αιγίδα του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Η Είδηση

I. Η ΕΙΔΗΣΗ ΚΑΙ ΤΟ ΣΧΟΛΙΟ 13

1. Το γεγονός και το σχόλιο στην είδηση	14
2. Προβολή και διαφοροποίηση της είδησης	18
3. Παρεμβολή ξένου σχολίου στην είδηση	20
4. Διαπλοκή του γεγονότος με το σχόλιο στην είδηση	21
Λεξιλόγιο (σχετικό με το σχόλιο και την είδηση)	23
Θέματα για συζήτηση και έκφραση/έκθεση (σχετικά με την πληροφόρηση, τη δημοσιογραφία, τον Τύπο)	26

II. Η ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΚΑΙ Η ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΗΣ ΕΙΔΗΣΗΣ 31

1. Η οργάνωση της είδησης.....	32
2. Η οπτική γωνία του δημοσιογράφου στην είδηση.....	36
3. Ο τίτλος της είδησης	39
4. Συντακτικά στοιχεία στην είδηση.....	43
α) Η σειρά των λεκτικών συνόλων στην είδηση	43
β) Ενεργητική και παθητική σύνταξη στην είδηση	45
γ) Η χρήση των ονοματικών προσδιορισμών στην είδηση Χρήση ονομάτων και επιθέτων	46
δ) Ο προσδιορισμός του χρόνου στην είδηση	47
5. Το σχόλιο πάνω σε μια είδηση	48
Λεξιλόγιο (σχετικό με το χρόνο)	54
Θέματα για συζήτηση και έκφραση/έκθεση (σχετικά με τα μέσα μαζικής επικοινωνίας)	56
Οργάνωση του λόγου (Η χρήση του παραδείγματος στην ανάπτυξη παραγράφου και ευρύτερου κειμένου)	63

Βιογραφικά Είδη

69

1. Βιογραφία, μυθιστορηματική βιογραφία	73
2. Βιογραφικό σημείωμα	77
α) Τα γεγονότα και τα σχόλια σε ένα βιογραφικό σημείωμα.....	77
β) Η δομή και το περιεχόμενο ενός βιογραφικού σημειώματος	78
γ) Το διάγραμμα ενός βιογραφικού σημειώματος.....	80
δ) Σύγκριση δύο βιογραφικών σημειωμάτων.....	81
Λεξιλόγιο βιογραφικού σημειώματος	82
3. Αυτοβιογραφία/μυθιστόρημα με αυτοβιογραφικά στοιχεία	85
4. Αυτοβιογραφικό σημείωμα.....	86
α) Σύγκριση ενός αυτοβιογραφικού σημειώματος με ένα βιογραφικό σημείωμα.....	86
β) Το έμμεσο σχόλιο στο αυτοβιογραφικό σημείωμα	86
γ) Σύγκριση δύο αυτοβιογραφικών σημειωμάτων	88
δ) Ο πρακτικός σκοπός ενός (αυτο)βιογραφικού σημειώματος (curriculum vitae).....	89
Θέματα για συζήτηση και έκφραση-έκθεση (σχετικά με την εργασία και την επιλογή επαγγέλματος)	95
5. Απομνημονεύματα.....	104
6. Ημερολόγιο	108
7. Συστατική επιστολή.....	112
α) Συστατική επιστολή και βιογραφικό σημείωμα	112
β) Χαρακτηρισμός της συστατικής επιστολής	112
Λεξιλόγιο συστατικής επιστολής.....	114
Θέματα για συζήτηση και έκφραση-έκθεση (σχετικά με το χαρακτηρισμό ατόμου, τις στερεότυπες αντιλήψεις, το φυλετικό και κοινωνικό ρατσισμό)	119
Οργάνωση του λόγου.....	127
I. Παράγραφος. Ανάπτυξη με σύγκριση και αντίθεση	127
II. Ο ρόλος της αντίθεσης στη συνοχή του κειμένου	132
α) Συνοχή προτάσεων και περιόδων	132
β) Συνοχή παραγράφων με αντιθετική σύνδεση Ανάπτυξη δύο εννοιών σε ένα ευρύτερο κείμενο	133
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ.....	137

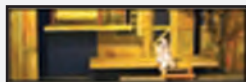
Παρουσίαση - Κριτική

I. Παρουσίαση και κριτική ενός βιβλίου 157

1. Η ταυτότητα του βιβλίου.....	158
2. Βιβλιοπαρουσίαση	159
3. Βιβλιοκριτική	163
α) Λογοτεχνική κριτική.....	163
Λεξιλόγιο (σχετικό με τη λογοτεχνική κριτική).....	168
β) Κριτική άλλων κειμένων	170
4. Το ύφος του κριτικού.....	172
5. Απλή και διαδοχική υπόταξη.....	175
6. Οι αναφορικές προτάσεις	176
Λεξιλόγιο (σχετικό με τα θέματα για συζήτηση και έκφραση/έκθεση)	178
Θέματα για συζήτηση και έκφραση-έκθεση (σχετικά με την τέχνη και την κριτική έργου τέχνης)	179
α) Τέχνη.....	179
β) Κριτική έργου τέχνης.....	188

II. Παρουσίαση και κριτική μιας θεατρικής παράστασης 191

Λεξιλόγιο (σχετικό με τη θεατρική κριτική)	203
--	-----

III. Παρουσίαση και κριτική άλλων μορφών τέχνης 207

Κριτική ταινιών	208
Μουσική - δισκογραφία	212
Έκθεση «θυμητικών».....	215
Ζωγραφική	217
Λεξιλόγιο (σχετικό με την κριτική)	219
Θέματα για συζήτηση και έκφραση-έκθεση (σχετικά με την κριτική/αξιολόγηση ατόμου και την αυτοκριτική)	221

IV. Οργάνωση του λόγου. Ορισμός και διαίρεση μιας έννοιας 225

1. Ορισμός.....	226
2. Διαίρεση.....	231

Σημειώσεις - Περίληψη

I. Σημειώσεις 239

A. ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ ΑΠΟ ΓΡΑΠΤΟ ΛΟΓΟ	241
1. Κρατώ σημειώσεις κατά παράγραφο	243
α) Εντοπίζω τα κύρια συστατικά της παραγράφου.....	243
β) Παρουσιάζω παραλλαγές σημειώσεων από την ίδια παράγραφο.....	245
γ) Χρησιμοποιώ τον πλαγιότιτλο της παραγράφου για να κρατήσω σημειώσεις.....	247
δ) Επισημαίνω τις διαρθρωτικές λέξεις.....	248
2. Εργάζομαι σε ευρύτερες (από την παράγραφο) νοηματικές ενότητες και κρατώ σημειώσεις	249
3. Από τις σημειώσεις προχωρώ στο διάγραμμα του κειμένου.....	253
B. ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ ΑΠΟ ΠΡΟΦΟΡΙΚΟ ΛΟΓΟ.....	258
α) Οι δυσκολίες που συναντώ, όταν κρατώ σημειώσεις από προφορικό λόγο	258
β) Κρατώ σημειώσεις από την παράδοση ενός μαθήματος, από την ακρόαση ενός άρθρου, από μία διάλεξη	258

II. Περίληψη 261

A. ΠΕΡΙΛΗΨΗ ΓΡΑΠΤΟΥ ΛΟΓΟΥ	262
1. Πώς οδηγούμαι στην περίληψη	262
2. Τι πρέπει να προσέχω σε μία περίληψη.....	263
3. Συγκρίνω δύο περιλήψεις, μία εκτενή και μία συνοπτική του ίδιου κειμένου	264
4. Εξετάζω τη χρήση της ενεργητικής και της παθητικής σύνταξης σε μία περίληψη.....	266
5. Παρατηρώ περιλήψεις από ποικίλα κείμενα	268
α) Περίληψη - εισαγωγικό σημείωμα σε κεφάλαιο του βιβλίου της Ιστορίας.....	268
β) Περίληψη του περιεχόμενου ενός βιβλίου για βιβλιογραφική ενημέρωση	269
γ) Περίληψη από λογοτεχνικό έργο.....	270
B. ΠΕΡΙΛΗΨΗ ΠΡΟΦΟΡΙΚΟΥ ΛΟΓΟΥ.....	274
1. Διαβάζω τη δημοσιογραφική περίληψη μιας συζήτησης.....	274
2. Παρουσιάζω (σε προφορικό και γραπτό λόγο) περίληψη μιας συζήτησης..	276
3. Θέματα για συζήτηση και έκφραση – έκθεση (σχετικά με τη λακωνική έκφραση και την προσπάθεια για εξοικονόμηση χρόνου στη σύγχρονη καθημερινή ζωή)	277

Διευκρινίσεις για την οργάνωση του βιβλίου

Οι ΑΣΚΗΣΕΙΣ σημειώνονται με πράσινο χρώμα:

Οι παράγραφοι όπου αναπτύσσεται η ΘΕΩΡΙΑ επισημαίνονται με τον εξής συμβολισμό:

Οι ΠΡΟΑΙΡΕΤΙΚΕΣ ΑΣΚΗΣΕΙΣ σημειώνονται με γαλάζιο χρώμα:

ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ - ΚΡΙΤΙΚΗ

2 Διάρθρωση

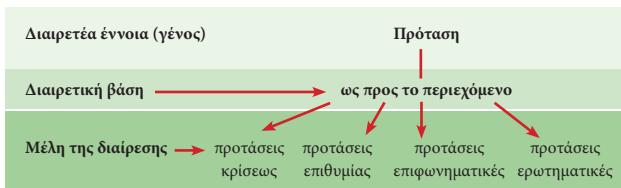
Τα συστατικά στοιχεία της διαίρεσης

Να παρατηρήσετε τη διπλανή παράγραφο που αναπτύσσεται με ορισμό και διαίρεση.

Πρόταση λέγεται το συντομότερο τμήμα του λόγου που εκφράζει μια σκέψη, μια επιθυμία ή ένα συναίσθημα. Τα είδη των προτάσεων ως προς το περιεχόμενό τους είναι: α) προτάσεις κρίσεως με τις οποίες διατυπώνεται μια κρίση, μια σκέψη, ή δίνεται μια πληροφορία, β) προτάσεις επιθυμίας με τις οποίες εκφράζεται μια επιθυμία, προσταγή, ευχή, γ) προτάσεις επιφωνηματικές με τις οποίες εκφράζεται ένα έντονο συναίσθημα και δ) προτάσεις ερωτηματικές με τις οποίες διατυπώνεται μια ερώτηση.

Όπως διαπιστώνουμε από την προηγούμενη παράγραφο, με τη διαίρεση αναλύουμε ένα όλο (γένος) στα μέρη του (είδη) με βάση κάποιο ουσιώδες γνώρισμά τους (διαιρετική βάση). Η διαίρεση μπορεί να παρασταθεί και με ένα διάγραμμα όπως το παρακάτω.

Μία έννοια μπορεί να διαιρεθεί με περισσότερες από μία διαιρετικές βάσεις.

Με ποια άλλη διαιρετική βάση μπορούμε να διαιρέσουμε την έννοια «πρόταση»; Συμβουλευτείτε το Συντακτικό (ΝΕΣ, εκδ. 1997, σ. 12 -22) και κάνετε τα σχετικά διαγράμματα.

Σε τι νομίζετε ότι αποσκοπεί η διαίρεση μιας έννοιας και γιατί συνδέεται με τον ορισμό;

ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ - ΚΡΙΤΙΚΗ

Όπου κρίθηκε σκόπιμο, παρατίθεται ΛΕΞΙΛΟΓΙΟ σχετικό με τις υπό εξέταση έννοιες:

Λεξιλόγιο

(σχετικό με την κριτική)

κριτική,	έκφραση γνώμης, κρίση, επιστημονική κριτική, καλλιτεχνική, λογοτεχνική, βιβλιοκρισία, βιβλιοκριτική, μουσικοκριτική, τεχνοκριτική.
κριτικός,	αμερόληπτος, αντικειμενικός, προκατειλημμένος, δογματικός, αδογματίστος.
κρίνω,	κριτικάρω, εκφέρω γνώμη, εκφράζω-, διατυπώνω-, διατυπώνω κρίση, αποφαίνομαι, σχολιάζω, δογματίζω, μιλώ από καθέδρας, προδικάζω, προεξοφλώ,

Σε κατάλληλα σημεία
παράτιθενται ΘΕΜΑΤΑ
για ΣΥΖΗΤΗΣΗ
και ΕΚΦΡΑΣΗ-ΕΚΘΕΣΗ:

Όπου κρίθηκε σκόπιμο,
δίνεται βαρύτητα στην
ΟΡΓΑΝΩΣΗ του ΛΟΓΟΥ:

Οι κίτρινες σελίδες
σηματοδοτούν ύλη
προαιρετικής
ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ:

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ

ΝΕΣ: Συντακτικό της Νέας
Ελληνικής, ΟΕΔΒ,
Αθήνα 1997

ΝΕΓ: Νεοελληνική
Γραμματική, ΟΕΔΒ,
Αθήνα 1999

Θέματα

για συζήτηση και έκφραση-έκθεση
(σχετικά με τα μέσα μαζικής επικοινωνίας)

Εργαστείτε σε ομάδες, για

Παρατηρήστε πώς επιδρά το επικοινωνιακό μέσο/ κανάλι (εφημε-

Οργάνωση

του λόγου

Η χρήση του παραδείγματος στην ανάπτυξη
παραγράφου και ευρύτερου κειμένου

Οι δημοσιογράφοι ιεραρχούν τις ειδήσεις με την επικαιρότητά τους (επικαι-

ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΑ ΕΙΔΗ

Υπόθεσε τώρα ότι χάθηκαν όλα τα αρχεία και τα κείμενα που αναφέρονταν στην ελληνική επανάσταση του 1821, καθώς και κάθε άλλη πηγή ή πληροφορία που είχε σχέση μ' αυτήν. Σώθηκε μόνο στη βιβλιοθήκη του ιστοριοδίφη Β. ένα δυσανάγνωστο χειρόγραφο (0,15x0,30) (βλ. Παράρτημα σ. 153). Υπόθεσε ακόμη ότι η οικογένεια του ιστοριοδίφη Β. σου εμπιστεύτηκε το χειρόγραφο, για να το γνωστοποιήσεις στο ελληνικό κοινό από την τηλεόραση. Όπως καταλαβαίνεις, πρόκειται να κάνεις μια υπεύθυνη γραπτή ανακοίνωση.

Φρόντισε λοιπόν να δώσεις στους τηλεθεατές σου όλες τις απαραίτητες πληροφορίες, ώστε να ενημερωθούν πλήρως για την κατάσταση του χειρογράφου, τις συνθήκες κάτω από τις οποίες βρέθηκε και για το περιεχόμενό του. Θα χρειαστεί, γι' αυτό, να μελετήσεις τα βοηθητικά στοιχεία που ακολουθούν. Διάβασέ τα όλα και διάλεξε εκείνα που θα σε βοηθήσουν να προσδιορίσεις τον άξονα και να στήσεις τον ιστό της ομιλίας σου.

- Κάτω από ποιες συνθήκες βρέθηκε το κείμενο;
- Ποια είναι τα εξωτερικά του γνωρίσματα: διαστάσεις, σχήμα, συστατική του ύλη, τρόπος γραφής κτλ;
- Ποιος είναι ο χαρακτήρας του κειμένου: αφηγηματικός, περιγραφικός, μεικτός, κάτι άλλο;
- Ποιο είναι το περιεχόμενο του κειμένου: νομικό, πολεμικό, ειρηνικό, ιστορικό, κάτι άλλο;
- Αναδηγήσου το περιεχόμενο του κειμένου σε τρίτο πρόσωπο. Ενοείται ότι, όπου μιλάς/σχολιάζεις εσύ, θα χρησιμοποιήσεις πρώτο πρόσωπο. Το δεύτερο πρόσωπο σε διευκολύνει, όταν απευθύνεσαι σε κείνους για τους οποίους προορίζεις την ομιλία σου.
- Χρησιμοποίησε στην αφήγηση παρελθοντικούς χρόνους.
- Δηγήσου με αντικειμενικότητα.
- Δε θα πρέπει να ξεχνάς ότι σκοπός σου είναι να παρουσιάσεις σε συνεχή λόγο τις πληροφορίες που σου δίνει το κείμενο.
- Στην αφήγησή σου μπορείς, εφόσον το κρίνεις σκόπιμο, να διπλέκεις τις πληροφορίες, που αντλείς από το κείμενο, με δικά σου σχόλια.
- Κοίταξε τα γεγονότα από τη δική σου οπτική γωνία και όχι από την οπτική γωνία του συγγραφέα και αφηγητή.

ΕΚΘΕΣΗ ΕΚΦΡΑΣΗ Β' ΤΕΥΧΟΣ

107

Η Είδηση

Η Είδηση

Ι. Η ΕΙΔΗΣΗ ΚΑΙ ΤΟ ΣΧΟΛΙΟ

1 Το γεγονός και το σχόλιο στην είδηση

Στη δημοσιογραφία μπορούμε να πούμε ότι διακρίνουμε δύο βασικούς τομείς: την ειδησεογραφία που ασχολείται ειδικά με την αναγραφή ειδήσεων, δηλαδή ανακοινώνει τα γεγονότα που ενδιαφέρουν τον άνθρωπο και επηρεάζουν τη ζωή του, και την ερμηνευτική δημοσιογραφία (άρθρο, σχόλιο, χρονογράφημα, γελοιογραφία), που ερμηνεύει και σχολιάζει τα γεγονότα, τις ειδήσεις. Ωστόσο, παρόλο που ο βασικός σκοπός της ειδησεογραφίας είναι η έκθεση των γεγονότων, συχνά συναντούμε σε μια είδηση και το σχόλιο του δημοσιογράφου που εκφράζει τη γνώμη ή τα συναισθήματά του: κρίνει, ερμηνεύει, επιδοκιμάζει ή αποδοκιμάζει το γεγονός. Για παράδειγμα, διαβάστε τα παρακάτω αποσπάσματα από ειδήσεις που δημοσιεύτηκαν στον ημερήσιο τύπο.

1 Με συγκέντρωση στην πλατεία Κλαυθμώνος και πορεία στη Βουλή τίμησαν οι Αθηναίοι χτες, 8 Μαρτίου, την Παγκόσμια Ημέρα της Γυναίκας. Στη συγκέντρωση συμμετείχαν 25 γυναικείες οργανώσεις που δήλωσαν ότι θα συνεχίσουν τον αγώνα τους με στόχο την υπέρβαση του κοινωνικού αποκλεισμού της γυναίκας και την ισότιμη συμμετοχή της στην οικονομία, στην κοινωνία και στην πολιτική.

2 Θαυμάσια τα νέα για την υπόθεση της ισότητας. Η Αιλίν Κόλινς έσπασε την παράδοση που θέλει τους άνδρες λάτρεις και θριαμβευτές της μαθηματικής και της φυσικής επιστήμης. Στα 41 της χρόνια, η ΝΑΣΑ τής εμπιστεύτηκε το πηδάλιο του «Κολούμπια» και η υποσημναγός Κόλινς έγινε η πρώτη γυναίκα κυβερνήτης διαστημοπλοίου, ολοκληρώνοντας με επιτυχία την αποστολή της και περνώντας στην ιστορία.

Παρατηρούμε ότι και οι δύο ειδήσεις (1) και (2) ανακοινώνουν ένα γεγονός που αφορά το γυναικείο ζήτημα. Στην πρώτη (1) περίπτωση ο δημοσιογράφος εκθέτει απλώς το γεγονός, λέει δηλαδή ότι οι Αθηναίες τίμησαν την Παγκόσμια Ημέρα της Γυναίκας. Αντίθετα, στη δεύτερη (2) περίπτωση ο δημοσιογράφος δεν περιορίζεται στην έκθεση του γεγονότος, δηλαδή ότι η Αϊλίν Κόλινς έγινε η πρώτη γυναίκα κυβερνήτης διαστημοπλοίου και ολοκλήρωσε με επιτυχία την αποστολή της, αλλά προσθέτει και το σχόλιό του: «Θαυμάσια τα νέα για την υπόθεση της ισότητας». Πρόκειται για ένα σχόλιο με το οποίο ο δημοσιογράφος εκφράζει την έντονη επιδοκιμασία του για το γεγονός και δηλώνει συγχρόνως τη στάση του υπέρ της ισότητας των δυο φύλων.

Αυτό που έχει πάντως σημασία για τον αναγνώστη είναι να μπορεί να διακρίνει το σχόλιο, δηλαδή το καθαρά υποκειμενικό στοιχείο, από το γεγονός που αποτελεί το αντικειμενικό περιεχόμενο της είδησης. Μια πληροφορία που παρουσιάζεται ως γεγονός σημαίνει ότι έχει εξακριβωθεί, ότι υπάρχουν αδιάσειστα στοιχεία που την αποδεικνύουν, και επομένως τη δεχόμαστε ανεπιφύλαχτα. Αντίθετα, μια πληροφορία που αποτελεί το σχόλιο, την ερμηνεία του δημοσιογράφου για το γεγονός, τη δεχόμαστε με κάποια επιφύλαξη, γιατί μετά από έλεγχο μπορεί να αποδειχτεί σωστή ή λανθασμένη.

Εξάλλου ανάλογα με την ιδεολογία μας μπορεί να συμφωνούμε ή να διαφωνούμε με τη γνώμη του δημοσιογράφου, οπότε τη δεχόμαστε ή την απορρίπτουμε. Για να ξαναγυρίσουμε στο προηγούμενο παράδειγμα (2), όλοι θα δεχτούμε ανεπιφύλαχτα την πληροφορία ότι η Κόλινς έγινε η πρώτη γυναίκα κυβερνήτης διαστημοπλοίου, ενώ δε θα συμφωνήσουμε όλοι με το επιδοκιμαστικό σχόλιο του δημοσιογράφου ούτε θα συμμεριστούμε τη θέση που παίρνει στο ζήτημα της ισότητας των δύο φύλων.

Να παρατηρήσετε τα αποσπάσματα της διπλανής στήλης και να τα κατατάξετε σε δύο κατηγορίες: α) σ' αυτά που απλώς ανακοινώνουν ένα γεγονός, β) σ' αυτά που συνδυάζουν την ανακοίνωση του γεγονότος με το σχόλιο.

Ύστερα να επιλέξετε δύο αποσπάσματα της πρώτης (α) κατηγορίας και να τα σχολιάσετε. Μπορείτε, αν θέλετε, να τροποποιήσετε τη διατύπωση του αποσπάσματος:

- ➡ Σαράντα χιλιάδες βρέφη και νήπια πεθαίνουν κάθε μέρα στον κόσμο, επειδή δεν έχουν τα βασικά είδη διατροφής (γάλα, ψωμί κτλ.).
- ➡ Σε ένα χωρίς προηγούμενο ξέσπασμα ανθρωπίνης συμπαράστασης και καλοσύνης καλλιτέχνες από τις δύο πλευρές του Ατλαντικού, αστέρια του ροκ-εντ-ρολ γνωστά σε αμέτρητα εκατομμύρια νέους σε ολόκληρο τον κόσμο, πήραν μέρος σε δύο παράλληλα κονσέρτα, στο Λονδίνο και στη Φιλαδέλφεια, και συγκέντρωσαν εκατομμύρια δολάρια για λογαριασμό όσων λιμοκτονούν στην Αφρική.
- ➡ Ο εικοσιπεντάχρονος Κ. Π., πριν από λίγες μέρες, έκανε το πρώτο άλμα ελεύθερης πτώσης με αλεξίπτωτο, κερδίζοντας το στοίχημα που έβαλε με τον εαυτό του, όταν πριν από πέντε χρόνια έχασε το πόδι του σε ατύχημα, ενώ υπηρετούσε τη θητεία του. Έκτοτε το ένα πόδι

του είναι τεχνητό. Αυτό όμως δεν τον εμπόδισε να κάνει άλμα με αλεξίπτωτο από 1.000 μέτρα ύψος.

➡ Η Κριστίνα Σαντσέζ είναι ταυρομάχος. Είναι η μόνη γυναίκα που έχει δικαίωμα να φοράει το «τροχέ ντε λούθες», το χαρακτηριστικό κοστούμι του ματαντόρ, και να αντιμετωπίζει ταύρους που ζυγίζουν πάνω από 600 κιλά. Η Κριστίνα ανήκει στην ανώτατη κατηγορία των ταυρομάχων. Ο ανδρικός «σοβινισμός», όμως, είναι πιο άγριος από τους ταύρους. Οι άρρενες συνάδελφοί της αρνούνται να τη δεχτούν στον κύκλο τους. Η Κριστίνα τώρα θέλει να εγκαταλείψει την αρένα.

➡ Δηλώνοντας ότι ελπίζει να ζήσει πολλά χρόνια, μια αναλφάβητη γυναίκα 110 ετών από την Αργεντινή άρχισε να μαθαίνει γραφή και ανάγνωση. «Θα ήθελα να μάθω να γράφω και να διαβάζω, για να προετοιμαστώ για το μέλλον», τόνισε η Κονσεψιόν Φερνάντες. Η Φερνάντες, μητέρα 12 παιδιών, άρχισε ιδιαίτερα μαθήματα συμμετέχοντας σε κυβερνητικό πρόγραμμα για την ανάπτυξη της φτωχικής επαρχίας Τσάκο.

➡ Από την αρχή των βομβαρδισμών στη Νέα Γιουγκοσλαβία, οι «Γιατροί χωρίς σύνορα» βρέθηκαν στις επάλλξεις ενός αγώνα «με όπλα που δε σκοτώνουν, αλλά σώζουν ζωές». Στο Βελιγράδι, στην Πρίστινα, στα Σκόπια, στην Αλβανία αλλά και στο Μαυροβούνιο, από τις 6 Μαΐου εξελίσσεται μία από τις μεγαλύτερες επιχειρήσεις της οργάνωσης με στόχο να επουλώσει τις βαθιές πληγές του πολέμου.

Να παρουσιάσετε σε πέντε περίπου στίχους ένα αξιοσημείωτο γεγονός που αφορά το σχολείο σας, π.χ. κάποια δραστηριότητα των μαθητικών κοινοτήτων, και ένα άλλο που αφορά την περιοχή σας, π.χ. την ίδρυση μιας βιβλιοθήκης· να ξαναγράψετε ύστερα την είδηση προσθέτοντας και το σχόλιο.

Και η στίξη είναι σχόλιο

Να παρατηρήσετε τα παραδείγματα της διπλανής στήλης και να προσδιορίσετε το είδος του σχολίου (θαυμασμό, ενθάρρυνση, ευχαρίστηση, έκπληξη, συμφωνία, αποδοκιμασία, αποστροφή, αγανάκτηση, κατάπληξη, αποθάρρυνση, δισταγμός, απορία, αμφισβήτηση, ειρωνεία, έμφαση) που εκφράζουν τα σημεία στίξης στην κάθε περίπτωση.

- ➡ Με ένα χέρι ο ποδοσφαιριστής Σ. διαπρέπει στα γήπεδα!
- ➡ Στη φυλακή από δική του επιμονή...
- ➡ Σκοτώνουν τις φώκιες... πριν γεράσουν.
- ➡ «SOS» εκπέμπει το Συμβούλιο της Ευρώπης για τη διάσωση του σπάνιου θηλαστικού.
- ➡ Αναγνώριση του ψευδοκράτους αξιώνει... ως όρο η Άγκυρα.
- ➡ Συντήρηση τροφίμων με... ακτινοβολία.
- ➡ Αλήθεια, για ποια δάση μιλάμε;
- ➡ Ανατρέπονται όλες οι αρχές της διαιτολογίας.
Να τρώει κανείς ή να μην τρώει;
- ➡ Λέει πως ανέβηκε σε μια ώρα στην Πάρνηθα (!)
- ➡ Καμάρωνε πως ήταν ο καλύτερος (;) ποδοσφαιριστής.

Να αποδοθεί λεκτικά το σχόλιο που εκφράζουν τα σημεία στίξης στις παραπάνω φράσεις.

Να γράψετε πέντε σύντομες ειδήσεις παρουσιάζοντας το σχόλιό σας με τα κατάλληλα σημεία στίξης.

2

Προβολή και διαφοροποίηση της είδησης

Είδαμε ότι το σχόλιο είναι καθαρά υποκειμενικό στοιχείο σε μια είδηση. Μήπως αυτό σημαίνει ότι οι ειδήσεις που απλώς καταγράφουν ένα γεγονός, χωρίς να το σχολιάζουν, είναι εντελώς απαλλαγμένες από το υποκειμενικό στοιχείο; Φαίνεται πως αυτό δε συμβαίνει. Για παράδειγμα, η είδηση για ορισμένες απαγορεύσεις που επέβαλε το δικτατορικό καθεστώς μιας χώρας στα μέσα ενημέρωσης μπορεί να προβληθεί περισσότερο ή λιγότερο στις διάφορες εφημερίδες με τον τίτλο, την έκτασή της, την τοποθέτησή της στη σελιδοποίηση του έντυπου, ενώ μπορεί να μην παρουσιαστεί καθόλου σε κάποια εφημερίδα. Οι επιλογές αυτές, που είναι βέβαια μια υποκειμενική επέμβαση, εξαρτώνται από τη θέση του δημοσιογράφου ή της εφημερίδας απέναντι στο συγκεκριμένο δικτατορικό καθεστώς και από την ιεράρχηση που θα γίνει στις ειδήσεις της ημέρας.

Ομαδική εργασία

Έχοντας υπόψη τα παραπάνω, να εργαστείτε σε ομάδες.

Κάθε ομάδα να συγκεντρώσει αποκόμματα από διαφορετικές εφημερίδες που αφορούν την ίδια είδηση, να τα συγκρίνει και να γράψει τα συμπεράσματά της, για να τα παρουσιάσει στην τάξη.

Η δημοσιογραφική είδηση είναι ένα είδος επικοινωνίας με μέσο το γραπτό λόγο. Ο πομπός (δημοσιογράφος) εκπέμπει ένα μήνυμα (είδηση), αλλά αυτό δε γίνεται απόλυτα και κατά τον ίδιο ακριβώς τρόπο αντιληπτό από όλους τους δέκτες (αναγνώστες), αφού είναι φυσικό όλοι οι δέκτες να μην έχουν τις ίδιες γνώσεις και τα ίδια βιώματα γύρω από το θέμα. Για παράδειγμα παίρνουμε τον παρακάτω τίτλο:

[Η «Βέροια» ξανάγινε «βασίλισσα» μετά από δέκα χρόνια!]

Ένας αναγνώστης αδαής περί τα αθλητικά θα μπορούσε να φανταστεί ότι η είδηση αφορά την πόλη Βέροια, ίσως μάλιστα να υπέθετε ότι πρόκειται για μια αναβίωση των Ανθεστηρίων, της γιορτής των λουλουδιών που γινόταν παλαιότερα εκεί. Αντίθετα, ένας ποδοσφαιρόφιλος καταλαβαίνει ότι η είδηση αφορά την επιτυχία της ποδοσφαιρικής ομάδας «Βέροια», που στους αθλητικούς κύκλους έχει τον τίτλο «βασίλισσα», και οι αντιδράσεις του είναι ανάλογες με τη συμπάθεια ή την αντιπάθειά του προς την ομάδα. Φυσικά ακόμη και ο πρώτος αναγνώστης, που δε γνωρίζει το εξωγλωσσικό πλαίσιο¹, μπορεί να κατανοήσει το μήνυμα, αν γνωρίζει τους κανόνες της στίξης και αν προσέξει ότι η λέξη «Βέροια» είναι μέσα σε εισαγωγικά, ή αν παρατηρήσει ότι η είδηση περιέχεται στην αθλητική σελίδα. Εξάλλου το νόημα του τίτλου γίνεται φανερό, όταν ο αναγνώστης διαβάσει ολόκληρη την είδηση που αποτελεί το γλωσσικό πλαίσιο² του τίτλου.

1. Εξωγλωσσικό πλαίσιο: η γνώση του κόσμου που είναι απαραίτητη για την ερμηνεία του μηνύματος.

2. Γλωσσικό πλαίσιο: το τμήμα του λόγου μέσα στο οποίο εμφανίζεται ένα γλωσσικό στοιχείο.